

Outsider

Horna

KUOLEMA EREHTY

 SAGA
EGMONT

Outsider

Kuolema erehtyy

SAGA Egmont

Kuolema erehtyy

Cover image: Shutterstock

Teos on julkaistu historiallisena dokumenttina, jonka kieli kuvastaa julkaisuaikansa näkemystä.

Copyright © 1945, 2023 Outsider and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788728599648

1. POD-udgave

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

1. luku

Jospa aloittaisin August Emanuelista. Hänen hongankolistajamainen, köyryselkäinen vartalonsa oli nimittäin ensimmäinen kohtaamani olento Björnfeldien perheestä ja se tapahtui muutamia minuitteja sen jälkeen, kun olin astunut junasta ja Erkki oli ottanut matkalaukkuni. Tietenkin tunsin myös Erkin – monivuotisen opiskelutoverini. Mutta vaikka hänkin kantoi Björnfeldien ylvästä nimeä, pidin häntä jonkinlaisena ulkopuolisena suvun jäsenenä. Ehkäpä siksi, että Erkki oli suurimman osan elämästään ollut erillä suvusta ja suhtautui verrattain kylmästi rakkaisiin sukulaisiinsa – johtuen veren perinnöstä kai, kuten myöhemmin sain tietää. Majuri Björnfeld – Erkin isä, oli nimittäin tehnyt pesäeron sukulaisistaan suunnilleen saman ikäisenä kuin Erkki nyt, eikä sen jälkeen ollut astunut Björnfeldien sukukartanon katon alle.

Mutta minunhan piti puhua agronomi August Emanuel Björnfeldistä, joka istui nelipyöräisten rattaiden kuskipukilla asemarakennuksen vierellä. Jo vuosia sitten Erkki oli antanut

minulle kenties liian karikoidun kuvauksen originellista sedästään, joten ukon näkeminen ei erikoisemmin hämmästyttänyt minua. Siinä hän istui nukkavieruisessa puvussaan, joka näytti melkein riippuvan hänen laihalla, kulmikkaalla vartalollaan. Köyryt hartiat, eteenpäin työntynyt, terävä leuka, hiukan vetistävät, mutta eloisasti kiiluvat ruskeat silmät, harvinaisen tuuheat kulmakarvat ja korkea otsa. Siinä ylimalkaisesti lueteltuna August Emanuelin antropologiset tuntomerkit. Kun lisäämme huolimattomaan ulkoasuun vielä harmaansinertäväksi päivettyneen knallin, sen alta takin kauluksen yli roikkuvat hiukset, ja siivottoman parransängen, lieneekin agronomi Björnfeldin esittely ulkomuodon perusteella selvä.

Ystäväni Erkki ja eräät kyläläiset täydensivät sitten myöhemmin tietojani August Emanuelista. Ikää hänellä sanottiin olevan jo puolivälissä kuudettakymmentä. Yliopistolliset tutkintonsa hän oli suorittanut loistavin arvosanoin nelisenkymmentä vuotta sitten ja suku oli odottanut vastavalmistuneen agronomin ottavan hoitaakseen ja valvoakseen Björnfeldien rappeutuneen sukutilan, jotta hän muokkauttaisi pajukkoja kasvavat pellot, kunnostaisi villiityneen puiston ja antaisi vanhan päärakennuksen rappeutuneille suojille niiden entisen iloisen loiston ja upeuden.

Mutta toisin kävi. August Emanuel sai perintöosanaan lähes miljoonan. Se oli paljon sen aikuisessa rahassa. Mutta ei kestänyt vuottakaan, ennen kuin miljoona oli huvennut ulkomaiden pelikasinoilla ja nuoren agronomin janoisesta kurkusta alas. Palattuaan pennittömänä tuhlaajapoikana sukunsa luo, vanha rouva Björnfeld luovutti pojalleen taas muutamia satojatuhansia "opintorahoiksi". Ne kuluivat parissa kuukaudessa, agronomille

jäi vain Englannista tuotettu lämminverinen ratsu, ja senkin armottomat velkojat sitten myöhemmin pakkoluovuttivat.

Karppiluodon kartanon maiden viljelijää ei agronomi Björnfeldistä koskaan tullut, sillä jo pian neljännesvuosisadan hän oli elellyt jonkinlaisena eläkevaarina sisariensa hallitsemassa talossa. Ja siellä asui hän edelleenkin, pienessä ullakkokamarissaan, söi herrana sisarusten pöydässä ja nosti muutaman kympin tupakkarahoina viikossa.

Vain joskus – hyvin harvoin hiukan höpsähtäneeksi käyneen ja itseensä sulkeutuneen vanhuksen sielun portit aukenivat ja tämä tapahtui silloin, kun pihamies Nikolai Kukko taikka hovimestari Pierre soi August Emanuelille puolikkaan miestä vahvempaa. Silloin ei arvonsa juonut agronomi ollut köyhä eikä kipeä ja silloin saivat myös sisarukset kuulla kunniansa.

Tällainen oli August Emanuel, vanhan Björnfeld-suvun originelli edustaja numero yksi, jonka ensiksi tapasin. Ja hänen ensimmäinen kysymyksensä oli astuessani Erkin rinnalle vaunuihin:

– Onko sinulla edes pullo kaupungintuliaisiksi, poika?

Emilia Eufrosyne toivotti minut ensimmäisenä tervetulleeksi Karppiluodon kartanoon. Hän oli pukeutunut kahisevaan silkkiin ja puvun kuosi oli epäilemättä vuosisadan alkupuolelta. Hänen ryhdissään oli jotakin aristokraattista, vaikka hartiat olivat kokoon kutistuneet ja povi matala. Kasvojen ryppyjä ei ollut yritettykään peittää kauneuskäsittelyillä ja kultasankaisten silmälasien takaa katsovat, terävät silmät aiheuttivat mielikuvan ankarasta luostarin abbedissasta.

Emilia Eufrosyne puhui hienosti kultivoidun naisen tavoin, vaikka hänen äänensä oli kylmä ja tunteeton. Kun hän tarjosi

minulle kätensä, sain äkillisen mielikuvan, että kosketin kuolleen kouraa.

– Toivon, että tullette viihtymään täällä, herra Horna, hän sanoi ja hänen terävien silmiensä katse sai minut vavahtamaan. Se oli katse, jollaisen sanotaan läpäisevän toisen sisimpään.

En ollut vielä kunnolla ehtinyt riisua päällystakkiani, kun avaraan eteishalliin tuli pieni, lihavahko mies, jolla oli matala otsa, kiiltävän kalju päälaki ja merkillisen raskasluomiset silmät. Arvelin hänen iäkseen noin viisikymmentä vuotta ja ellen olisi Erkin ennakkokuvausten perusteella tiennyt, että siinä nyt oli Pierre, olisin kenties luullut miestä kylän apteekkariksi taikka asianajajaksi.

Mutta Erkki oli kertonut Pierren tarinan ja se oli lyhyesti tällainen: Nuoruusvuosinaan oli Agnes Amalia Björnfeld tavannut Pariisissa erään paroni Delagen, vanhasta ranskalaisesta suvusta polveutuvan aatelismiehen. He olivat rakastuneet auttamattomasti toisiinsa ja heidän oli pitänyt mennä pian naimisiin.

Mutta kohtalo oli päättänyt toisin. Paroni Delage oli kuollut tapaturmaisesti Pariisissa ja juuri kaksikymmentäyksi vuotta täyttänyt Agnes Björnfeld ehti parhaiksi sulhasensa hautajaisiin. Kuin muistoksi kadotetusta sulhasestaan Agnes sitten myöhemmin otti sulhasensa palvelijan, Pierren, taloonsa hovimestariksi.

Mies oli pukeutunut moitteettomaan lounaspukuun, hänen pienet viiksensä olivat huolellisesti leikatut ja hänen kumarruksensa oli ranskalainen. Hän puhui suomea täysin moitteettomasti, mutta pehmeä ulkomaalainen korostus ilmaisi hänen muukalaista syntyperäänsä.

– Saanko ohjata teidät huoneeseen, herra, hän sanoi kämmeniään hivellen. – Neiti Björnfeldin käskystä olen laittanut sinisen huoneen kuntoon teitä varten.

Mutta ennen kuin ehdin noudattaa Pierren kehotusta, hyllyi kahdella jalalla liikkuva lihakasa halliin ja minä arvasin, että siinä oli Edla. Olen silloin tällöin nähnyt lihaviakin naisia, mutta tämä Edla oli kerrassaan yliveto.

Hän oli tuskin 160 senttimetriä pitempi, mutta arvelin painon ainakin sadaksikahdeksikymmeneksi – noin varovaisesti laskien. Edlalla oli melkein tulenpunainen tukka, kolmiosainen leuka, nenän paikalla jonkinlainen epämääräinen nykerö ja silmät kuin viattomalla karitsalla. Hänen valtavaa hiuslaitettaan peitti hohtavan valkoinen hilkka ja kiiltävillä kasvoilla oli patinoitunut "anteeksi nyt vaan" -hymy – sikäli kun tästä ilmeestä voi käyttää tuota hienostunutta nimitystä.

Suotuaan minulle jonkinlaisen niiauksen tapaisen, hän kääntyi Pierren puoleen ja sanoi:

– Ruokasalin kattolampun sähköjohto on irtautunut. Sinun pitää käydä korjaamassa se – ja käykin joutuisaan, Pierre.

Talon yläkerrassa asui myös suvun nestor, yhdeksänkymmentäviisi ikävuottaan täyttänyt Julius Björnfeld, joka aikoinaan oli tuomarina jakanut oikeutta kihlakunnassaan. Vanhus oli ollut sokeana jo parikymmentä vuotta, eikä hän juuri koskaan liikkunut ilman korkeapyöräistä rullatuoliaan. Hänellä oli tuuhea, rinnalle saakka ulottuva parta, hopeanharmaat hiukset ja patriarkalliset kasvot. Ja kun ensi kerran kuulin vanhuksen puhuvan, sain mielikuvan vanhan testamentin apostolista, joka oli unohtunut meidän aikaamme.

Kulkiessani Julius Björnfeldin huoneen ohitse, ovi oli raollaan ja kuulin vanhuksen sanovan:

– Tiedän, että olet varastanut sikaarejani jo vuosikausia, Pierre. Sinulle pitäisi antaa raippoja kämmenille...

Sisäkkö Hulda oli laittamassa vuodettani kuntoon. Hän oli solakka, vaalea kaunotar – sitä palvelijatyyppiä, joka saattaa käydä vaaralliseksi herralleen. Hänen kampauksensa oli moitteeton ja make-upinsa kelvollinen kauneussalongin mainokseksi. Hän oli pukeutunut sievään, tummaan pukuun ja panin merkille, että hänen kätensä olivat erikoisen pienet ja sirot.

Hän loi minuun vilpittömän uteliaan katseen ruskeista silmistään ja hänen poskilleen ilmestyivät pienet hymykuopat, kun hän sanoi:

– Jos herra tarvitsee jotakin, niin soittokello on täällä oven vieressä.

Siistittyäni hiukan ulkoasuani matkan jäljiltä, menin kävelemään pihalle. Ensimmäinen, jonka siellä kohtasin, oli pieni, länkisäärinen äijä, jolla oli musta kalotti päässä ja piippunysä hampaissa. Mies haravoi puistokäytävää, mutta keskeytti työnsä minun lähestyessäni.

– Pahuksen hieno ilma tänään, herra, hän virkkoi, sylkäistä ruiskuttaen haravoimalleen tielle. – Minä sanoinkin Agnesneidille, että saamme pitkän poudan, koska kuunsakarot näyttivät ylöspäin.

– Toivottavasti, vastasin. – Te kai olette piharenki Kukko?

Mies sylkäisi toistamiseen ja hänen pienet silmänsä pilkahtivat humoristisesti.

– Nikolai Kukko minä olen. Tulin tähän taloon silloin, kun vanhan tuomarin rouva kuoli... Siitä tulee mikkelinpäivänä neljäntäkymmentä vuotta. Olin silloin juuri täyttänyt kaksikymmentä...

Ehdin suureen puistoon johtavaan tienristeykseen, kun valtavan sireeniryhmän takaa tulla tupsahti eteeni hauskannäköinen nuori nainen, jolla oli kirjava shifonkiliina pään ympäri kiedottuna ja kirja kainalossa. Pysähdyimme vaistomaisesti ja katseemme kohtasivat. Tunsin oudon vavahduksen, sillä sellaisiin silmiin en ollut milloinkaan ennen katsonut. Ne olivat samalla kertaa ilakoivat, hiukan surumieliset ja ihmeteltävän kirkkaat. Villi hiuskiehkura oli valahtanut korkealle otsalle ja hänen luonnollisen raikkaat huulensa olivat puoliavoinna. Puku oli jotakin ihmeellistä crepede-chineä ja ulottui ärsyttävän säädyllyisesti juuri polvitaipeseen saakka. Olisin ollut valmis suutelemaan hänen siroja nilkkojaan, joita hämähäkinseittimäiset silkkisukat peittivät.

Lumoukseni särkyi ilmestyksen heleään naurahdukseen:

– Te olette varmaankin herra Horna – Erkin tovereita?

Tartuin maailman pehmeimpään käteen ja sopersin jotakin.

– Minä olen neiti Aulio, Erkin pikkuserkku. Mutta pelkäänpä, että olette menossa aivan väärään suuntaan, sillä ruokasali on pääarakennuksessa ja päivällisaika on käsillä.

Vastasin jotakin – en muista mitä ja aloimme kävellä puiden takaa pilkottavaa pääarakennusta kohti.

Ennen päivällispöytään astumista tutustuin myös Agnes Amalia Björnfeldiin. Hämmästyin hänen ja Emilia Eufrosynen kasvojen yhdennäköisyyttä. Jos Agnes Amalia olisi ollut hiukan laihempi ja pukeutunut mustaan silkkiin, olisi minun ainakin alussa ollut vaikeata erottaa sisaruksia toisistaan. Sama kellertävä ihon väri, samanlaiset askeettiset huulet, hiusnuttura pääläella ja kapeat olkapäät. Nämä sisarukset olisivat käyneet kaksosista missä tahansa ja kuitenkin oli heillä lähes kolmen vuoden ikäero, kuten myöhemmin tulin tietämään.

Neiti Björnfeld ojensi minulle kätensä kuten vieraalle ihmiselle ojennetaan. Kädenkosketus oli melkein velto, mutta hän katsoi minua pitkään – ei samalla tavoin kuin sisarensa, hänen katseessaan oli jotakin outoa. Jos Agnes Amalia olisi ollut kaksikymmentä vuotta nuorempi, olisin määritellyt hänet näin: intohimoa ja salaista surua! Mutta neiti Björnfeld oli jo viisikymmentäkaksi vuotta täyttänyt.

– Ehkäpä käymme päivällispöytään, herra Horna, hän sanoi.

Kuolema erehtyy on klassinen jännitysromaanin mysteerien ja rikoskirjallisuuden ystäville!

Herra Horna saapuu viettämään kesää ystävänsä vuosisatoja vanhaan sukukartanoon, jonne on kerääntynyt koko joukko toinen toistaan epäilyttävämpiä kesävieraita. Horna ehtii tuskin asettua taloksi, kun jo tapahtuu murha. Kartanon pianon äärestä löytyy kuollut mies, ja Hornalla on taas yksi kinkkinen juttu ratkaistavanaan. Murhaaja on saatava kiinni ennen kuin on liian myöhäistä.

Aarne Viktor Haapakoski (1904–1961), joka tunnettiin myös nimellä Outsider, oli suomalainen kirjailija ja toimittaja. Yli 2500 tarinaa uransa aikana kirjoittanut Haapakoski käytti runsaasti eri salanimiä. Hänen tunnetuimpiin teoksiinsa lukeutuvat muun muassa Kalle-Kustaa Korkin seikkailut ja Pekka Lipposen seikkailut, joita julkaistiin 1940-luvulta lähtien.